

Predpokladá sa, že obchodná a hospodárska zmluva CETA zvýši obchodovanie medzi krajinami EÚ a Kanadou. Ešte nedávno sa odhadoval prínos cca 25 miliárd eur. Po odsúhlasení Európskym a Kanadským parlamentom ju ratifikovali národné parlamenty. Dnes je už podpísaná predstaviteľmi EÚ a Kanady. Viac k jej obsahu poskytol v rozhovore pre Parlamentný kuriér europoslanec Ivan ŠTEFANEC redaktorky Anne Komovej.

CETA a dosah na EÚ

Obchodná a hospodárska zmluva CETA by mala pozdvihnúť obchodovanie EÚ a Kanady – čo znamená jej podpísanie pre Slovensko?

Obchod medzi Slovenskom a Kanadou nie je v súčasnosti veľmi vysoký. Za minulý rok tvoril náš export do Kanady len 0,25 % celkového vývozu. Oveľa dôležitejší ako objem, je však štruktúra exportu. Až 90 % pripadá na automobilový (75 %) a strojársky (15 %) priemysel. To sú odvetvia s vysokou pridanou hodnotou, ktoré sú zároveň najviac citlivé na netarifné bariéry. Na automobilový priemysel je zároveň nadviazaných množstvo menších subdodávateľov, takže každý pohyb smerom k zvýšeniu exportu bude mať automaticky pozitívny efekt na zamestnanosť najmä v regiónoch. Do Kanady sme v roku 2014 vyviezli automobily za viac ako 100 miliónov eur, vývoz má vzrastajúci trend (2011 94 miliónov eur, 2012 105 miliónov eur, 2013 105 miliónov). Z Kanady dovážame hlavne palivá (40 %), dopravné prostriedky (19 %) a stroje (10 %). Podiel dovážaných potravín je iba 5 %. Odbúranie bariér by teda nemalo zna-

menat masívny prílev kanadského tovaru na Slovensko. Naopak, môžeme predpokladať, že CETA pomôže znížiť ceny dovážaných palív.

Ráta sa aj so vznikom nových pracovných príležitostí aj s novými investíciami?

CETA je prvou obchodnou dohodou, ktorá pre európske firmy otvára široké možnosti investovať v zahraničí. V prvom rade odstraňuje diskrimináciu zahraničných investorov a musí sa s nimi zachádzať rovnako ako s miestnymi. Podľa skúseností z predchádzajúcich obchodných dohôd a štatistík vychádza, že každá jedna miliarda eur navyše v exporte smerom z Európskej únie vygeneruje v našom hospodárstve 14 000 nových pracovných miest. Tie sú ešte o 15 % lepšie zaplatené ako ostatné. Presné dosahy zmluvy CETA je ťažké vyčíslit. Budú závisieť od rýchlosti ratifikačného procesu, krokov novej americkej administratívy a najmä od vývoja globálnej ekonomiky. Všeobecne však platí poučka, že väčší trh vytvára viac pracovných príležitostí a viac bohatstva pre všetkých.

Myslím, že najdiskutovanejšia je informácia o konci cla. Ako sa to odrazí v priemysle a poľnohospodárstve?

Jednou z vecí, ktorými sa CETA odlišuje od podobných dohôd, je rýchle uplatnenie niektorých jej ustanovení. Od prvého dňa jej platnosti bude odstránených 98 % existujúcich ciel. Pre niektoré tovary bude platiť sedemročné prechodné obdobie, po ktorom sa odstráni ďalšie jedno percento a výsledok bude, že bezcolný styk sa bude uplatňovať na 99 % výrobkov. Pre európsky priemysel to bude znamenať úsporu až 500 miliónov eur ročne. Poľnohospodársky sektor je citlivou témou a naši negociátori sa počas celých siedmich rokov rokovaní sústredili na ochranu európskych farmárov a producentov. O to isté sa prirodzene snažila aj kanadská strana. Výsledkom je kompromis, ktorý odstráni na oboch brehoch severného Atlantiku asi 93 % ciel. Na obzvlášť citlivé potraviny, akými sú pre Kanadu európske syry a pre Európsku úniu bravčové a hovädzie mäso, a tiež kukurica, bol dohodnutý špeciálny obchodný režim, podstatou ktorého sú dovozné kvóty. Úplný zákaz exportu do Európy bude platiť pre kanadské kuracie a morčacie mäso, a tiež vajčička a výrobky z nich. Dôvodom sú úplne rozdielne hygienické predpisy, ktoré nebolo možné zosúladiť. Dobrou správou pre slovenských producentov je, že Kanada úplne otvorí svoj trh s vínom a alkoholickými nápojmi a rozšíri ochranu európskych značiek pred napodobňovaním.

Ako to pocítia zákazníci?

Európski zákazníci nájdu v obchodoch viac kanadských výrobkov, a to za primerané ceny. Aj výrobky tých slovenských a európskych producentov, ktorí sa rozhodnú exportovať do Kanady, môžu zlacnieť, pretože sa zvýši ich produkcia a tržby. Samozrejme na cenotvorbe sa odrazí aj zvýšená konkurencia, ktorá však našu výrobu v nijakom prípade nemôže existencne ohroziť.

Myslíte si, že sa dá veriť tomu, že je koniec technickým prekážkam napr. v automobilovom priemysle?

Ako som už povedal, gro slovenského ex-

portu do Kanady tvoria práve automobily a ich komponenty. Preto bolo pre nás dôležité, aby sme v tomto segmente odstránili čo najviac netarifných prekážok. Kanada a Európska únia si budú navzájom uznávať niektoré technické certifikáty. Navyše, technické skúšky podľa kanadských predpisov budú môcť vykonávať aj európske firmy, čo pomôže najmä menším výrobcom, ktorí tak nebudú musieť platiť dvakrát. Samozrejme exportné vzťahy sú veľmi komplexnou záležitosťou a stav, aký panuje napríklad na vnútornom trhu Európskej únie, asi nikdy nedosiahneme. Každé odbúranie prekážok je však veľkou vzpruhou pre ekonomiku.

Vznikajú však aj obavy v oblastiach, v ktorých sa napríklad líšia normatívy v kvalite, je to asi v potravinách, GMO, alebo v mäse – hormóny...?

Ide o mýtus vytrvalo živený rôznymi médiami bulvárneho a konšpiračného charakteru, a žiaľ aj niektorými politikmi, ktorí dohodu buď nečítali, alebo ju čítať nechcú. Jednoznačnou podmienkou Európskej únie pri rokovaniach s Kanadou bolo, že dohoda nebude mať nijaký dosah na európsku legislatívu v oblasti dovozu geneticky modifikovaných potravín. Kanadania s tým súhlasili, a teda žiadne GMO produkty sa do Európskej únie nedostanú. Čo sa týka kvality potravín všeobecne, platí to, že na európsky trh sa dostanú len také produkty, ktoré spĺňajú naše hygienické a bezpečnostné štandardy, žiadne iné. Mimochodom, zatiaľ som nikde nevidel žiadnu štúdiu, ktorá by dokazovala, že kanadské potraviny sú menej kvalitné ako tie naše.

V čom treba vidieť pozitíva a príležitosti pre krajiny EÚ?

Štruktúra svetového hospodárstva sa mení. Ťažisko výroby, ale už aj inovácií sa čoraz viac posúva do priestoru východnej a juhovýchodnej Ázie. Je otázkou času, kedy budú mať krajiny ako Čína, alebo India takú ekonomickú silu, že začnú tlačiť na to, aby zvyšok sveta začal preberať ich štandardy. To by znamenalo nielen koniec európskeho priemyslu, ale aj nutnosť redukovať naše vysoké environmentálne a bezpečnostné štandardy.

Jedinou cestu je spájať sa s tými krajinami, ktoré sú nám najbližšie a rozširovať náš trh. Kanada je jednou z nich. Okrem okamžitých benefitov, ako zvýšenie nášho exportu a počtu pracovných miest sú teda obchodné dohody ako CETA a TTIP aj geopolitickým nástrojom, ktorý nám umožní v budúcnosti pravidlá svetového obchodu určovať a nie ich nasledovať.

Otvorí sa aj nový trh s verejnými zákazkami zo strany Kanady, bude záujem zo strany firiem z Európy?

Áno, to bola jedna z našich podmienok počas rokovaní o dohode CETA. Kanada ešte nikomu zo svojich obchodných partnerov neotvorí trh s verejnými zákazkami v takej miere, ako Európskej únii. Dokonca ani Spojeným štátom. Naše firmy sa budú o ne môcť uchádzať nielen na federálnej úrovni, ale aj na úrovni jednotlivých provincií a dokonca aj samospráv. Veľkosť trhu so zákazkami provincií je dokonca dvojnásobný v porovnaní s federálnym. Aby sa zvýšila transparentnosť a zlepšil prístup k informáciám, kanadská vláda bude zverejňovať všetky verejné obstarávania na jednej webovej stránke, kde budú aj potrebné inštrukcie, ako sa do tendrov prihlásiť. Pri výberovom konaní nebude možné robiť rozdiely medzi domácimi a európskymi firmami. Takáto ústretovosť je skutočne unikátom v celosvetovom meradle.

Isteže, nové skutočnosti si budú vyžadovať aj nové riešenia, nové pravidlá... Ako vidíte perspektívu vo vzťahu investor – štát?

Mechanizmus riešenia sporov medzi štátom a investormi je ďalšou citlivou oblasťou, o ktorej panuje veľa mýtov. Pritom ide o štandardnú a nevyhnutnú súčasť každej jednej obchodno-investičnej dohody. Doterajší mechanizmus, kde si každý členský štát Európskej únie dohodol vlastnú formu investičnej ochrany, bude nahradený zriadením Investičného súdu, ktorý bude rozhodovať transparentne a podľa jednotných pravidiel. Sudcov budú vymenúvať Kanada a Európska únia spoločne. Opäť treba zdôrazniť, že pôjde o celkom nový prvok v oblasti investičných dohôd. Rozhodovací orgán bude zriadený až potom, ako prebehne kompletná ratifikácia dohody parlamentmi všetkých členských krajín a Európskym parlamentom. To umožní ešte precíznejšie pripraviť jeho mechanizmy a lepšie celú problematiku komunikovať smerom k verejnosti.

Pravdepodobne nový všeobecný rozvoj prinesie aj istú pozornosť smerom k ochrane životného prostredia. Dá sa s tým rátať?

Európska únia, Kanada, Spojené štáty, Austrália, Južná Kórea a niekoľko ďalších štátov sú šampiónmi v presadzovaní ochrany životného prostredia. Najmä ak ich legislatívu a jej vynuovenie porovnáme s Čínou, Indiou, alebo Ruskom. Je len prirodzené, že ak budeme viac spolupracovať, môžeme pre celý svet nastavovať štandardy aj v oblasti ochrany prírody.